

ЕКСКЛУЗИВНИ ИНТЕРВЈУ: ЕНТОНИ МИНГЕЛА, РЕДИТЕЉ ФИЛМА „ЕНГЛЕСКИ ПАЦИЈЕНТ”

Наш бивши суграђанин, Бојан Босиљчић, који тренутно живи и ради у канадском главном граду Отави, послао је, ексклузивно за „Дане”, разговор са Ентони Мингелом, редитељем, „Оскар” овенчаним, филма „Енглески пацијент”. Интервју који објављујемо део је опширнијег разговора који ће бити

публикован у трећој Босиљчићевој књизи посвећеној филму „Булевар сумрака”.

Недељник „Дани” је већ писао о иницијативи Бојана Босиљчића да у Отави и Монреалу организује смотре од десетак југословенских филмова (одржана марта и априла ове године). Сада објављујемо и

писма која је Бојан Босиљчић добио од саветника – отправника по слова Александра Митића у Амбасади Савезне Републике Југославије у Отави, као и од секретара канадске амбасаде у Београду Теда Мекеја, у којима му се захваљују за напор који је уложио у зближавању култура две земље.

ФИЛМ НИЈЕ БИЗНИС

Отава, августа 1997.

Након што је крајем марта у Холивуду са својим „Енглеским пацијентом” просто „почистио” овогодишње „Оскар” (са девет освојених награда заузео је треће место на листи најуспешнијих у скоро седам деценија дугој историји „Оскара), британски редитељ Ентони Мингела наставља да путује светом, као истински амбасадор седме уметност. Његов „Пацијент” је, хвала на питању, добро и здраво!

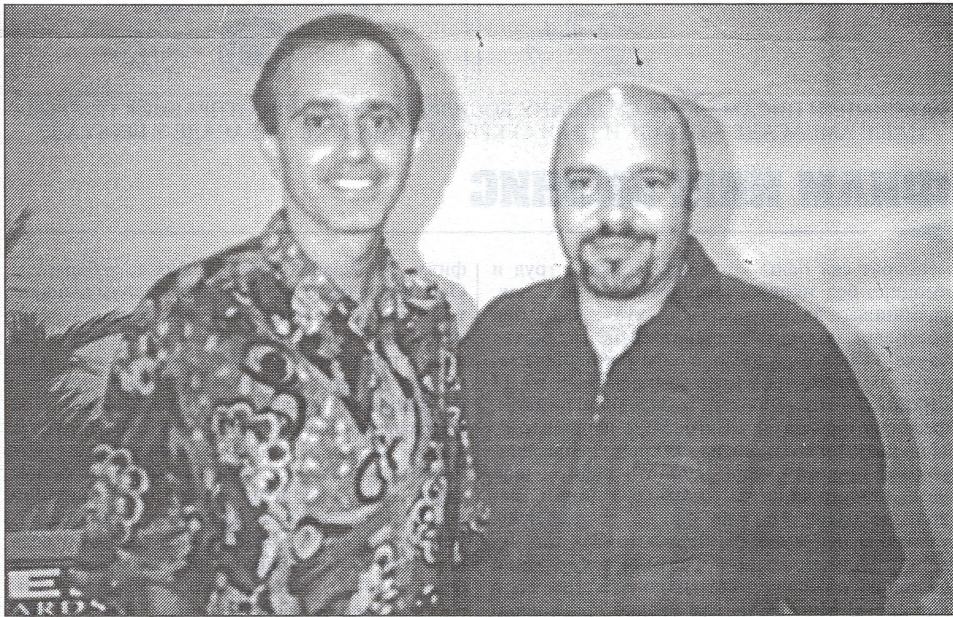
Током свог недавног седмодневног боравка у канадској престоници Отави, овај 43-годишњи свестрани позоришни, тв и филмски писац и редитељ преузео је на себе и улогу учитеља! Десило се то за време 17. по реду Летњег филмског Института, где је младим и талентованим полазницима курса, будућим канадским филмским ауторима, непосредно откривао тајне филма. У паузи између две филмске радио-ице, током сусрета са новинарима, када је потписник овог текста направио интервју, Ентони Мингела се представио као антитеза холивудског редитеља који више преферира поезију и филозофију од гламура и попкорна. Обријане главе, достојанствен, духовит, загонетан, mudar, продуховљен, тих, довољно неконвенционалан да буде култ-личност, Мингела је деловао као Далај Лама великог екрана.

– Када сте се упуштали у екранизацију романа канадског писца Мајкла Ондачија, да ли сте могли да наслутите овако велики успех „Енглеског пацијента”?

„Не, наравно! Ја сам овај роман прочитао као и сваки обични читалац, без намере да од њега направим филм. Идеја за снимање филма дошла је касније, у сусрету са продуцентом Саулом Зенцом, који је, као и ја, био залуђен и заведен овим литерарним делом Мајкла Ондачија. Када сам почео да пишем филмску адаптацију овог сложеног и фрагментизираниог романа, моје колеге су ме одвраћале од тог посла („Шта радиш, јеси ли полудео?”), говорећи да је то немогуће урадити на прави начин. Међутим, ја сам имао велику страст према овом пројекту у којег сам уложио три и по године свог живота. Где год сам ишао да нађем новац за снимање филма, добијао сам одговор да филм неће донети паре и вратити уложена средства. Срећом, ето, испоставило се, на крају, да је „Енглески пацијент” имао веома здраво представљање: освојио је девет „Оскара” и до сада, широм света, остварио приход од 250 милиона америчких долара, од чега је два пута већу зараду остварио у биоскопима ван Америке.”

Како је текла ваша сарадња са продуцентом Зенцом и писцем Ондачијем у току реализације овог пројекта који у себи носи интелект уметничког филма, према подсећа на класични холивудски еп, проистекао из неког великог студија?

„Па, рекао бих да ми се за време рада на овом филму догодила читава серија благосло-

БОЈАН Ж. БОСИЉЧИЋ И РЕДИТЕЉ ЕНТОНИ МИНГЕЛА

ва. Имао сам срећу да је у овај пројекат са својим капиталом (5 милиона долара) прво ушао Саул Зенц, продуцент таквих филмова као што су „Лет изнад кукавицег гнезда” и „Амадеус”. Он је био довољно храбар, луд и страствен да инвестира у мој сан. Такође, посебно ми је било значајно и драго што је у реализацију пројекта од почетка био укључен и сам писац романа Мајкл Ондачи. Ја нисам хтео, попут многих других редитеља, да писца држим по страни пошто откупимо права за екранизацију дела. За мене би била највећа трагедија да су ми на крају овог посла сви рекли да воле овај филм, а да се једино Ондачи осећао оштећеним и незадовољним. Велика ми је сатисфакција и задовољство да је Ондачи изјавио да овај филм представља прави поклон за њега. Ја сам првобитно написао укупно 250 страница сценарија, што је довољно за филм од четири сата! Моја филмска верзија „Енглеског пацијента” прилично је различита од оригиналног романа, али је верна у емоционалном смислу. Мој филм је врло лична адаптација Ондачијевог романа!”

Сниман у Тунису, Италији, са интернационалном филмском екипом, „Енглески пацијент” је најбољи пример да је филм постао универзална уметност која не познаје и не признаје границе и лимите. Такође, то је филм који је, пре свега, базиран на причи, а не на великим глумачким звездама!?

„Енглески пацијент”, попут филмских класика „Лоренс од Арабије” и „Др Живаго”, нема великих холивудских звезда (Виљем Де-

фо то није!) и садржи веома мало америчких референци у својој богатој драмској таписерији. Филмску екипу сачињавали су припадници десетак различитих националности који су међусобно одлично сарађивали. Када сам писао сценарио за филм, Жилијет Бинош је плесала у мојим мислима! Она је једина од свих глумаца унапред изабрана (за улогу Хане, канадске медицинске сестре). Избор глумица умало није довео у питање реализацију овог филма. Наиме, првобитни (несуђени) продуцент овог филма „20th Century Fox, инсистирао је на неким великим холивудским звездама (Дем Мур), са чиме се ја нисам сложио. Након тога, „Fox” се једноставно повукао из овог пројекта! Не кривим их, али се надам да се сада горко кају због тога! Са великим холивудским студијима ситуација је увек таква: ако, примера ради, кажеш да ће Силвестер Сталоне играти енглеског пацијента, новац ће доћи врло брзо. Али, такав тип глумца који персонификује софистицираност, мистериозност и романтичност главног лика у мом филму. Ја сам се одлучио за мање познатог глумца Ралфа Фајнса, док сам улогу Катарине поверио Кристин Скот Томас („Четири венчања и сахрана”). Нисам се преварио: они су своје улоге одиграли како сам само могао пожелети. Након повлачења „Фокса”, за мене и Зенца су наступили црни дани. Читав пројекат је висио над провалијом, чинило се да је отишла у

Department of Foreign Affairs and International Trade
 Ministère des Affaires étrangères et du Commerce international

 CANADA

Canadian Embassy/
 Ambassade du
 Canada
 11000 Beograd
 Tel: 381-11-644-666
 Fax: 381-11-641-480

June 17, 1997

Mr. Bojan Bosiljic
 #403-67 Cartier Street
 Ottawa, Ontario, K2P 1J6
 FAX: 613-563-2958

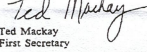
Dear Bojan:

I am writing concerning your visit to Belgrade, several months ago.

First of all, let me congratulate you again on the publishing of your book "Severno od Holivuda" (North of Hollywood), about the Canadian film industry. It is a very interesting and useful survey of Canadian cinematography. As you know, people here are fairly well-informed about Canadian films and certainly very interested, but would like to know more. Your book, in Serbian, will have a very important role in bringing Canadian cinema to the attention of film-goers and critics alike in this country. Again, I would like to congratulate you for your accomplishment in writing the book, and especially after a relatively short period of time in Canada.

Secondly, the book has received good publicity here, both at the Belgrade International Film Festival, which you participated in, and during a Cycle of Canadian Films organized by the Yugoslav Film Library from its own archives. We have ourselves bought numerous copies which we have presented to contacts in the cultural world. The book is proving to be a very useful public affairs tool!

I wish you all the best in your future work in this field. Be assured that the Embassy will be pleased to work with you again in the future.

Yours sincerely,

 Ted Mackay
 First Secretary

AMBASADA САВЕРНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
 EMBASSY OF THE FEDERAL REPUBLIC OF YUGOSLAVIA
 11 Beograd Avenue, Ottawa, Ontario, Canada K1R 8A2
 Tel. (613) 233-8888, Fax: (613) 233-7850, Telex: 063-4003

Број: 163/97
 04. април 1997. године

Господин Босиљчић Бојан
 Cartier Str.
 OTTAWA

Поштомћи господине Босиљчића,

Веома сам задовољан што је у потпуности реализована замисао коју сте у разговору са мном изложили пре готово годину дана о потреби представљања новог југословенског филма гледаоцима у Канади. Од те прве идеје до реализације Смотре југословенског филма у Отави и Монреалу (марта и априла 1997.г.), догодило је преокрета у планирању и осигуравању услова за одржавање Смотре.

Мерено према броју посетилаца (око 700 у Отави и више од 1000 у Монреалу), реакција филмских критичара и експерата из Кинотеке Канаде, Смотра представља први још зато врло значајан корак у културној сарадњи између СРЈ и Канаде. То је такође била и прилика да канадска публика сагледа узроке и последице југословенске реалности после 1990. године. То време представља изузетно тешак период борбе за опстанак и надају се будућности, па сам претрчао што припадници међународне заједнице нису утицали на креативност и мајсторство у филмској изражавању. Ћим је на посебан начин потврђивао животност југословенског филма.

Реализацију Смотре југословенског филма у Канади, као акције чије сте оквире поставили још током првих разговора са мном, доживљавам двоструко – као пораз отићим са менталним изолацију наше културе и уверење да одности међу људима добре воље могу узнемогућити уколико се због покаже сваколик интерес и додатна енергија. Успех наше Смотре није даје наду да ће у Канади уследити серија нових иницијатива и спремности за сарадњу између СРЈ и Канаде.

С поштовањем и изразити дубоке захвалности, Ваџ

 САВЕТНИК-ОТПРАВИНИК ПОСЛОВА
 Александар Митић

ФАКСИМИЛИ ПИСАМА КОЈЕ СУ БОЈАНУ БОСИЉЧИЋУ УПУТИЛИ ОТПРАВНИК ПОСЛОВА НАШЕ АМБАСАДЕ У ОТАВИ, И ПРВИ СЕКРЕТАР КАНАДСКЕ АМБАСАДЕ У БЕОГРАДУ

ФИЛМ НИЈЕ БИЗНИС

неповрат сва наша уложена енергија, труд и емоције, без икаквог резултата. Ја сам, чак, размишљао да продам своју кућу, како бих обезбедио новац да пројекат крене са „мртве тачке“. Срећом, у посао је онда ускочила независна продуцентска кућа „Мирамакс“, са 27 милиона долара. Након петомесечног снимања, филмска одисеја са „Енглеским пацијентом“ коначно је била завршена. За време реализације овог пројекта, која, као што видите, није ишла нимало лако, често сам себе питао: „Зашто то радиш, па све ово је исцрпљујуће, ужасно и немогуће!“ Међутим, када сам завршио филм, пожелело сам да се одмах вратим и да поново доживим то страшно искуство. То је као дрога! Мислим да сам урадио оригинално филмско дело које је блиско мени и изражава оно што ја хоћу да кажем. Енглески пацијент је у потпуности филм каквог сам и желео да направим!”

„Оскар“ је ове године просто полудео за филмовима из независне продукције. Поред нашег филма, међу награђенима су и „Fargo“, „Shine“, „Sling Blade“?

„Веома охрабрује чињеница да је данас све више простора за филмове који су произведени ван великих холивудских студија. То отвара пут за још квалитетније филмове и даје шансу талентованим редитељима да се у целости креативно исказају. У односу на скупе холивудске пројекте, филмови настали у независној продукцији коштају „шаку долара“. Међутим, то може да постане и двосекли мач, јер сходно ограниченој суми новца коју имају на располагању, аутори често морају да лимитирају домете свог дела, да осиромашују своју визију и да се ограниче на мала, лична, интимистичка дела. Иначе, лично мислим да је данас веома мало квалитетних филмских редитеља, писаца, глумца, иако је број филмова све већи и већи.

Ви сте британски филмски аутор са холивудском радном визиом. Каква искуства носите из светске престонице филма?

„Ја живим у Лондону и намеравам да тамо и даље останем. Била би за мене велика грешка да се дефинитивно преселим у Холивуд. Ја сам врста која тамо не „цвета“. Мој начин рада, мишљења, мој сензибилитет не одговара и не припада тој средини. Моји корени су у Европи, моја породица је пореклом из Италије. Немам ништа против Холивуда, али показало се да тамо нисам баш радио најбоље. Мој прошли

филм „Mr Wonderful“ волео бих да заборавам! Оно што је било дивно са „Енглеским пацијентом“ је то да сам радио са америчким продуцентом, а само три пута сам био у Лос Анђелесу (за време продукције филма). Показао сам да је могуће снимити амерички филм који не потиче из Холивуда. Мислим да постоји начин да се направи филм који ће публика хтети да гледа, а који не долази из великог холивудског студија. Надам се да ће тако бити и са мојим следећим филмом, који ће бити базиран на позоришном комаду, под називом „Цигарете и чоколада“. Иначе, мој најпрофитабилнији филм до сада није „Енглески пацијент“, него мој први играни филм „Одано, лудо, дубоко“, снимљен у Енглеској, који је своју премијеру имао управо овде у Отави, 1991. године, за време Летњег филмског института. Наиме, овај нискобуџетски филм зарадио је око 18 пута већу суму новца од уложеног у његову продукцију.”

„Какав сте савет дали вашим ученицима, полазницима курса летњег филмског института? Из ваше перспективе и искуства, као писца и редитеља, која је формула успеха у свету филма?”

„Нисам довољно паметан и мудар да знам прави „рецепт“! Ја сам, првенствено, писац, који се ето, бави и филмском режијом. Ипак, својим ученицима, будућим колегама, поручио сам, пре свега, да филм није бизнис! Ако су у овом послу због тога да зараде паре – погрешили су професију. Такође, рекао сам им да треба имати страст и веру у то да је вредно провести свој живот правећи филмове, јер је филм пун могућности за просветљење душе. Да треба да буду уметници, евангелисти који слушају свој унутрашњи глас. Веома је тешко препознати тај глас ако му се претходно потпуно не предаш! Уметност мора да буде изазовна, опасна, одмтничка, оригинална, да не прихвата „статускво“ решења. Приче које немају контекст, које су без значења и поједностављују живот, а таквих је данас пуно на филму и телевизији, затупљују наш разум и осећања. Треба бити истинит према самом себи и постати најкритичнији, немилосрдни навигатор и оцењивач властитог рада. А најважније од свега је задовољити себе као аутора и никог другог! То је задатак и циљ много тежи него задовољити туђи укус. Ја страствено волим филм, његов интернационализам, мислим да је он поезија са краја 20-ог века.”

Бојан Ж. БОСИЉЧИЋ